

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :		Prețul inserțiunilor :	Corespondințele se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ“ ; eară banii de prenumerațiune și inserțiunii la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.		Pentru publicațiunii oficioase, concurse, edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-	
„ „ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „		vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.	
„ România și străinătate pe an . 14 franci			
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „			

CRISTOS A ÎNVIAT!

Am combătut contrarii creștinismului, cari neagă moartea lui Isus. Acum ne vom ocupa cu aceia, cari neagă învierea lui. Aceștia zic, că Cristos a murit însă nu a mai înviat, ci sau *învățecii i-au furat corpul din mormânt și după aceea au scornit minciuna cu învierea sau întreaga istorie a învierii nu s'ar decât nisce minuni sau arătări încredințare, ce se esplică din dorința ferbinte a învățecilor lui Isus de a-l vedea în mijlocul lor.*

Fără a percurge subtilitățile, prin cari acești contrari ai creștinismului voesc să-și dovedească ipotezele lor, vom aduce acele mărturii, cari dovedesc, că Isus cel mort odinioară, earăș a fost viu — cu alte cuvinte, că *Cristos a înviat.*

Încoacea se referesc:

I. *Mărturiile învățecilor lui Cristos.* Acestea demustră a) în mod pozitiv și f) în mod negativ învierea lui Cristos.

II. *Mărturiile ostașilor puși pază la mormântul Domnului,* — acestea arată b) direct și c) indirect realitatea învierii.

III. *Mărturiile Jidovilor,* cari vorbesc earăș d) indirect și e) direct despre faprica întâmplare a desamintitei minuni a minunilor.

Ad a. Mărturiile directe ale învățecilor lui Cristos sunt depuse în sânta scriptură (Mat. c. 28; Marc. c. 16; Luca c. 24; Ioan c. 20; Fapt. c. 1; c. 10; v. 40; c. 13, v. 30; I Cor. c. 15.), a cărei demnitate de credință nu se poate trage la îndoială; apoi în scrierile sântilor părinți bisericesci, cari încep din primul secol al creștinismului; în fine în instituțiuni și asezăminte, ce nu se pot esplică, dacă Cristos nu

ar fi înviat, așa s'erbarea duminicii — ziua Domnului —, a Pascilor etc.

Conform acestor mărturii Cristos s'a restignit și a murit pe cruce Vineri. În aceasta zi sara a fost luat de pe cruce și înmormântat. Sâmbătă dimineată s'a pus la mormânt paza, care păzesce mormântul neîntrerupt până în intaia zi a Sâmbetei, adecă Duminecă. În aceasta zi dimineăța pământul s'a cutrămurat și un înger, coborit din ceriu, a resturnat peatra de pe mormânt eară purtătoarelor de mir le-a vestit învierea lui Cristos. Soldații, cari păzau mormântul, spăimântați de acestea, au mers în cetate și au istorisit cele ce s'au întâmplat la mormânt.

Isus Cristos în cele 40 de zile, cât a mai petrecut pe pământ, s'a arătat de nenumărate ori apostolilor și învățecilor sei și altor oameni. Încă în ziua învierii dimineăța s'a arătat mironosițelor¹⁾, cu cari a și vorbit; în aceeaș zi după ameazi s'a arătat celor doi învățeci, cari mergeau la Emaus²⁾ ear sara apostolilor — afară de Toma³⁾ — căroră s'a dat spre pipăire, și a cinat cu ei. La opt zile după înviere s'a arătat apostolilor și a dat ocașiune și lui Toma *necredinciosul* să se convingă, că El este Isus, care a murit și a înviat din morți.⁴⁾ Și alte dăți a venit Isus între apostolii și învățecii sei⁵⁾, s'a arătat chiar și altor oameni, odată la vre-o 500 de înși⁶⁾ și în fine și Apostolului Pavel.⁷⁾

¹⁾ Ioan 20, 11; Marc. 16, 9; Mat. 28, 9.

²⁾ Luc. 24, 13.

³⁾ Luc. 24, 36—43 Ioan 20, 19, 24.

⁴⁾ Ioan 20, 24—29.

⁵⁾ Ioan 21, 1 Cor 15, 5, 7.

⁶⁾ v. 6. ⁷⁾ v. 8.

Despre aceste arătări a lui Isus între oameni vorbesce sânta Scriptură și — precum vedem — „sunt multe altele, ce nu sunt scrise în cartea aceasta.“

Eată mărturiile directe ale apostolilor și învățăceilor lui Cristos despre învierea acestuia! A mai aminti de sânta Tradițiune aflu de prisos. Despre mărturiile indirecte *ad. f.*

Ad b. Jidovii merg la Pilat, și cer ostași pentru păzirea mormântului. Pilat care se temea foarte de amenințările lor, li face toate pe voie. De aceasta bunăvoință sigur se folosesc Jidovii alegându-și o pază, constătoare din ostașii cei mai devotați și cunoscuți prin fidelitate și istețime. Cu toate acestea ostașii, după înviere „vin în cetate și vestesc arhierieilor toate, ce s'au făcut (Mat. 28. 11.)“ și așa mărturisesc direct învierea lui Cristos.

Ad c. Plățiți cu bani mulți, ostașii lătesc minciuna sinedriului: „*învățaceii venind noaptea l'au furat pe când noi dormeam* (Mat. 28, 13).“ Soldații mărturisesc, că au dormit pe când trebuia să vegheze, că au lăsat să se iee corpul lui Cristos, pe când ar fi trebuit să-l păzască. Ei sunt foarte vinovați, chiar după mărturisirea lor; și cu toate acestea, ~~acești ostași au fost pedepsiți, ei primesc o sumă mare de bani!~~ Pentru ce această favoare, când se scie cu câta strictetă se pedepsau atunci greșele de felul acesta? Irod ucise — bună oară — pe păzitorii apostolului Petru, pentru că acesta a fost scos din temniță prin minune (Fapt. 12 19) . . și eată acum nisce soldați, cari au lăsat să se fure corpul lui Cristos, nepedepsiți. Oare e posibil, ca să rămână nepedepsiți acești păzitori, cari se laudă cu greșelele lor atunci, când interesul celor ce i-au pus la pază era, că ei să vegheze foarte consciu? Dar chiar să se fie furat corpul lui Cristos pe când paza dormea, de unde se poate scie asta? Dela aceia cari dormeau? Dacă au dormit — zice părintele Augustin, — ce au putut ei să vadă? Nimic. Dacă n'au văzut nimic, cum de sunt martori furtului?

Ad d. Duminecă corpul lui Cristos numai e în mormânt. Unde este? L-au furat învățăceii, zic Jidovii. Dacă stă lucrul astfel, pentru ce n'au recurs ei la ajutorul și puterea lui Pilat, care li făcea toate pe voe, ca să ia măsuri atât contra hoților de învățăcei, cât și în contra ostașilor păzitori, cari prin neglijarea oficiului lor încredințat, au dat așa zicând ajutoriu furilor. Pentru ce n'au cercetat cauza, prin care descoperindu-se adevărul ar fi astupat pentru totdeauna gura celor ce au pre-

dicat și predică învierea lui Cristos? Pentru ce? Pentru că Jidovii s'au temut . . . și dacă s'au temut a cerceta adevărul cauza este, că erau deplin convinși și sciau, că o cercetare s'ar fi înturnat negreșit în contra lor, ear nu în contra apostolilor sau soldaților.

După înălțare predicând învierea lui Cristos și câștigându-și mii de aderenți, apostolii sunt citați înaintea sinedriului, dar nu pentru a fi rușinați sau acușați, că au furat corpul lui Isus, ci pentru a fi oprți să nu mai predice învierea. De ce această oprire, când cercetându-se și dovedindu-se furtul predicarea învierii ar fi fost zădărnicită, ear sinedriul liber de acusa, că a ucis pe Mesia? De ce? Pentru că nu apostolii, ci sinedriul ar fi fost cel dat de gol și condamnat. Ceva mai târziu Apostolii fiind de nou trași la răspundere, sunt amenințați cu moarte, pentru că predică învierea. Atunci Gemaliel, un învățat fariseu zice: „Oprți-vă dela oamenii aceștia și-i lăsați pe ei, căci de va fi din oameni acest lucru, se va nimici; eară de este dela Dzeu nu-l veți putea nimici (Fapt. 5. 38—39).“ Apostolii fură apoi eliberați. Oare ar fi îndrăznit Gama-liel să țină parte apostolilor, dacă colegii sei ar fi fost condamnați la moarte an furtul lui Isus? Oare ar fi putut ei primi sfatul aceluia și să se potolească? Referitoriu la această mărturie falsă a Jidovilor în contra apostolilor zicem deci cu psalmistul, că *nedreptatea a mințit în contra sa* (24, 12).

Ad e. Direct dovedesce înviera lui Cristos jidovul Iosif Flaviu, murit la 93 d. Cr., în scrierea sa intitulată „*anticități jidovesce*“, lib. XVIII, unde zice — după ce vorbesce de Ioan Botezătoriu —: „Pe timpul acela trăia Isus, un om înțelept, dacă se poate numi el om, căci era un făcătoriu de lucruri necrezibile și un învățatoriu al astor fel de oameni, cari bucurosi ascultă adevărul. El avea mulți învățăcei atât între Jidovi cât și între Elini (păgani).“ Acesta a fost Mesia (*ὁ Χριστός*) și cu toate că Pilat, la acusa mai marilor poporului nostru, a poruncit să-l restignească, totuși n'au încetat să-l iubească aceia, cari l-au iubit și mai înalte, căci *el s'a arătat a treia zi earăș viu*, precum au prorocit divinii profeti aceasta pe lângă alte multe lucruri minunate; și încă și acum există acest popor al creștinilor și se numesce după el“.

Ad f. Pentru învierea lui Cristos vorbesc și mărturii indirecte luate dela Apostoli.

Apostolii erau oameni fricoși.

Ca dovadă pentru aserțiunea asta servească-ne lăpédarea lui Petru de Cristos, și părăsirea acestuia de toți apostolii și învețecii în cele mai critice momente. Cum se esplică așa dar curajul, ce ar fi trebuit să-l aibe acestia, când e vorba de a da pept cu ostașii păzitori? Ei s'împrăsciaseră la vederea unor servitori cari veniseră cu bâte se prindă pe Isus și acum se atace nisce soldați bine în armați! De ce nu au făcut ei acest paș Vineri noaptea spre Sâmbătă, când morméntul încă nu era păzit, ci tocmai atunci, când jidovii erau mai îngrijiți, că Isus amésurat profetiei sale, va învie (Mat. 27. 62 etc). Apoi chiar dacă ar fi avut ocasiune a profita de somnul ostășilor, ocasiunea asta n'ar fi putut-o ei folosi, căci ruperea sigilelor și resturnarea petrii de pe mormént, după aceea desfășurarea de fașiile, cu cari a fost înfășiat Cristos, și cari au rămas în mormént etc. ar fi trebuit să producă atâta sgomot încât măcar unul din soldații, cu gândul la oficiul lor, s'ar fi trezit și ar fi pus mâna pe hoți.

În fine de ce și-ar fi spus învețecii viața pentru un corp mort, când dela acesta nu puteau accepta nimic, decât poate a nu mai crede, că Isus este adevăratul Mesia.

După toate cele zise — și câte nu s'ar mai putea scrie? este evident, că *învierea lui Cristos este o faptă reală*. Să cântăm deci mic și mare: *Cristos au învial din morți cu moartea pre moarte călcând și celor din morminte viața le-a dăruit!!*

Schițe din Istoria literaturii române.

Text făcut de prof. E. Hodoș pentru tinerimea Institutului pedagogic și teologic din Caransebeș.

(Continuare)

Peneș Curcanul, dorobant, povestește cum a pornit dela plug la război iel și cu alții nouă tovarăși din Vaslui, și cum pe urmă i-a perdut pe toți nouă.

În *Sergentul*, vedem cum un voinic tot dela Vaslui se întoarce dela Plevna și păsește încetișor, căci la picior poartă o rană câștigată în război. Pe sumanul său cam rupt are două decorații: crucea Sfântu Gheorghe dela țarul Rusiei și Steaua României dele Domnul țării. Odată vede în calea lui un corp de oaste rusească, mergând spre Plevna. Colonelul rus se uită la Românul drumet, se uită la crucea Sfântu Gheorghe, și par că nu-i vine tocmai să creadă. Îl întrebă:

- De unde vii, străine?
- Dela Plevna.
- Cum ie p'acolo?
- Bine.

— Dar este decorații, cum? cine ți le-a dat?
 — Domnitorul nostru și Impăratul vostru.
 — Dar pentru ce?
 — 'Păi știu io? . . . cică drept plată, că am luat io steagul redutei, ș'apoi loviți de glonțuri ne-am prăbușit în șant . . .

— Dar ce rang ai, voinice?

— Am rang . . . de dorobant.

Colonelul atunci dă mâna cu sergentul, apoi dă un ordin și peloc regimentul poartă arma și salută pe Român, care se duce trăgându-și piciorul.

Frații Jderi: Sunt doi frați, Jder Neagu și Jder Nistor. Amândoi stau cu alți soți de arme în șanțurile dela Plevna, unde sunt bătuti de ploii reci, de vânturi, sunt flămânzi, uzi până la piele și fără foc, dar mereu înarmați. Ca să le treacă din supărare, mai fac câte-o glumă, pe care le-o strică uneori bombele Turcilor. Așa, odată una din iele ucide pe Neagu Jder chear când isprăvise o vorbă de haz. Celalalt Jder din capătul dimpotrivă al șanțului nu știa nimic despre soartea fratelui său, căci dorobanții se înțeleseră să nu-i spună vestea tristă, căci l-ar amără peste fire. Într'o noapte Jder Nistor, răzimat în pușcă, adoarme și în vis vede pe mamă-sa. Că vine, îl atinge și-l trezește. Iel tresare și vede prin întunec donă umbre, ierău doi Turci cu arma ridicată. Jder pe-amândoi îi străpunge cu baioneta, unul din Turci moare, al doilea cade și iel, dar rănește pe Român la braț; acesta mănios vrea să-l zdrobească cu arma pe Turcul rănit, dar la un glas din interior său se răzgândește, că nu-i cu dreptate a lovi în cel ce nu se poate apăra, se apropie de Turc, îi leagă rana și-l duce în spital, în ambulanță, zicând: Poftim vânat!

Căpitanul Romano: După trei azalturi zădarnice date unei redute, căpitanul Romano cu ostașii săi mai face și al patrulea azalt. Viteazul căpitan, pururea 'n frunte la atac, cade mort, lovit de glonț; însă moare liniștit și zimbînd, căci își vede voinicii sărînd în redută.

Hora dela Plevna și cea dela *Grivița* sunt dintre cele mai respândite hore. Cuvintele sunt puse în gura ostașilor, cari cântă cele pătite în acest război.

În *Oda ostașilor români*, Alecsandri cu legitimă mândrie și dragoste cântă laudele vitejilor, cari la căderea Plevnei au pus mai întâi piciorul în Plevna, în ziua de 28 Noemvre 1877. Oda se termină cu vorbele:

Mi-am văzut visul, cu ochii de-acum pot să mor ferice!

Astăzi lumea ne cunoaște: Român zice, Viteaz zice.

La Turnu-Măgurele ieste o scenă în versuri, în care se arată grija ce s'a purtat în ambulante pentru cei răniți în acest însemnat război, din care România a ieșit independentă și regat.

3. *Teatru*. Despre începuturile teatrului național în Muntenia se știe, că încă pe vremea Fanarioților, pela 1818, s'au reprezentat în limba elină tragedii din scriitorii clasici; ear unul dintre Văcărești a tradus o piesă în românește din limba franceză. Înființându-se, la 1834, Societatea filarmonică

cu scopul de a pune temei unui teatru național, începe a se desvolta o activitate oarecare și în literatura dramatică, traducându-se sau localizându-se piese străine. S'a făcut și un fel de Conservatoriu, unde lucrau ca directori Eliade și Aristia.

Tot așa se organizase în Moldova un început de teatru pela 1817 prin neobositul Asachi, și s'au reprezentat piese franceze și române compuse de acest scriitor. Mai târziu, pela 1837 Asachi a fondat un Conservatoriu, ai cărui elevi au cântat și opere; dar toate s'au făcut cu mai mult zel, decât succes. În acelaș timp se ivește Matei Millo, născut (în 1813) din familie bogată boerească, și făcând studii de artă dramatică în Paris în decurs de vreo zece ani, se întoarce la Iași și, încontra voinții rudeniilor sale, se arată pe scenă și compune mai multe piese pe seama teatrului său. Inzădar au fost puși servitori, ca să fluere pe Millo, când se va arăta pe scenă, iel n'a mai putut fi împedat în calea ce ș-o alesese. Trecând din Iași la București, ș-a câștigat tot mai mult admirarea și iubirea publicului prin puterea artei sale, ajungând unul din cei mai distinși actori ai teatrului național.

Dincoace de Carpați s'au văzut reprezentațiuni românești, date de trupe teatrale venite de dincolo de Carpați, abea pela 1865; de-atunci încoace se dau mai mult reprezentațiuni de diletanți în diferitele localități. —

Pela 1840 Domnul Sturdza al Moldovei a încredințat direcțiunea teatrului din Iași unui comitet compus din: V. Alecsandri, C. Negruzzi și M. Cogălniceanu. Tustrei s'au pus pe lucru. Greutățile ierau mari și de multe feluri: lipseau piese, lipseau actori, lipsea și ajutorul guvernului, și nici publicul nu iera destul de cult și luminat în ale teatrului. Iei aveau prin urmare să scrie piesele, și aceste piese să fie înțelese și iubite de societatea contemporană; aveau să întemeeze o școală, pentru ca să aibă actori; ba mai aveau să se îngrijească și de costumele și decorațiunile necesare. Mai iera apoi și altă greutate la mijloc: guvernul țării nu suferea ca pressa să fie liberă; în general pe atunci libertatea iera puțin respectată, și autorii ierau trimiși la mănăstiri sau exilați din țară pentru lucrările cele mai nevinovate.

Despre aceste greutăți scrie Alecsandri în prefața volumelor de teatru între altele:

„... M'am întors la Iași (dela Paris) aducând cu mine un mare bagaj de iluzii și de idei moderne... reîntrat în țară însă am găsit: *libertatea* lăntuită cu însași mâna Domnitorului sub impulsia ocultă a consulului rusesc; *libertatea* presei ciocărtită de foarfeca cenzurei...

am găsit *egalitatea* turtită, sărmana, sub un nămol de prejudețe absurde și de privilegii monstruoase, un nămol atât de mare, atât de greu, cât ar trebui un cutremur social pentru ca să-l restoarne și să-l risipeacă. Iel ieste compus de mai multe pături, ce apasă una pe alta ca strâțnicările unui munte; de esubt, la bază, stă întins pe brânci poporul, peste dânsul împiegații subalterni ai guvernului și ai proprietarilor de moși; ear pe aceștia diferitele clase de boeri, mici, mijlocii și mari, purtând în spinare pe unul din iei, care cu mila lui Dumnezeu, adică cu protecția Rusiei, cu mila Sultanului, și cu mila Vizirului, miluit cu peșchșuri, a devenit Voevod. Nimic mai trist decât aspectul poporului strivit! Nimic mai viclean și mai brutal decât tipul subalternilor puși în contact cu iel; nimic mai umilit decât fizionomia boerilor mici; nimic mai comic decât îngâmfarea boerilor mari!... Societatea noastră prezintă o varietate foarte curioasă de tipuri bune de studiat. În ea domnește vanitatea care esclude egalitatea, însă acel defect ridicol ieste mult mai aparent în generația nouă decât în bătrâni. Părinții nostri păstrează încă obiceiurile simple din vechime, credințele strămoșești, și o patriarhală indulgență către mai micii lor; *cuconășii* însă, crescuți sub varga dascălilor greci, sunt de o fudulie de parveniți fără margine... Cât pentru noi, tinerii întorși din străinătate, societatea ieșană a inventat o categorie deosebită: noi suntem pantalonari, bonjuriști și duelgii. Noi nu sărutăm mâna tuturor căftăniților, ce se zic pe grecește simandikoși... Noi pregătim revoluții în țară, pentru că purtăm plete lungi... noi, în lipsă de sevas (respect), abordăm pe evgheniști (boeri) nu cu formula smerită de *sărut talpele*, ci cu un simplu bonjur. Noi nu mai avem lege, provocăm boerii la duel, mâncăm oameni, criticăm abuzurile, cercăm a forma o opinie publică... Prin urmare suntem buni de infundat pela mănăstiri sau de trimis peste Dunăre; însă fiindcă suntem feciori de boeri și că inspirăm oarecare temere, în calitatea noastră de capete stricate, nu se leagă nime de noi... Mare câmp de lupte se întinde dinaintea noastră; dar lupta nu ne sparie, căci ne susține și ne animează speranța izbândeii.“

„... Am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea năravurilor rele și a ridicolelor societății noastre... Dificultățile ce se ridică în ochii mei au sorginea lor chear în sinul institutului teatral; căci trei lucruri sunt de creat, pentru a se dobândi un rezultat satisfăcător: 1. limba, 2. jocul actorilor și 3. educația publicului. Limba întrebuintată până acum de traducătorii dramelor franceze și germane ieste ridicolă... displace auzului... persoanele rostesc fraze tălcuite cuvânt de cuvânt din acele limbi străine... publicul se arată indulgent, prea indulgent... Jocul actorilor ieste în gradul cel mai napoiat, — și în adevăr nici că poate să fie altfel, când amatorii ce se urcă pe scenă sunt lipsiți de orice cunoștință despre arta dramatică, de orice educație pregătitoare pentru cariera de artist... Costumele ca și decorurile prezintă adese anacronizme neieritate... Publicul asistă cu nepăsare la toate aceste, căci nu are idee de condițiile unui teatru bun... publicul

(dealtfel) nu mă 'ndoesc că ș-ar perfecționa gustul și judecata, îndatăce s'ar găsi dinaintea unui spectacol compus de adevărați artiști. Un teatru perfect nu se improvisează de azi până mâine; trebuie timp și sacrificii, și în lipsa acestor două condiții un autor va fi finut a compune piese ușoare și potrivite cu puterile diletanților, și a merge înainte treptat... O asemenea întreprindere cere multă bunăvoință, mult tact, multă răbdare din partea celui ce s'ar încerca să creeze un repertoriu național. Ferindu-se de mania traducătorilor de drame cu mare spectacol și cu situații exagerate, iel va alege din repertoarele străine piese plăcute, lezne de jucat și le va localiza cu măiestrie în privirea gustului public, sau mai bine, va compune bucăți originale, în care va introduce moravurile și tipurile locale. Elementele nu-i vor lipsi pentru a ajunge la scop, căci societatea noastră ieste impestrită cu felurite tipuri comice, și defectele iei... formează un grup destul de mărișor: astfel sunt dascălii greci, loghiotații, care nănesc pe bieții școlari români, pentruca să le bage în cap gramatica elină, și îi supun la tot soiul de pedepse corporale, ce nimicesc în iei simțul demnității. Astfel *Celebii* (domnișorii) dela Fanar, cari urmând tradițiile strămoșilor lor, consideră Moldova ca o capră bună de muls, și vin aici să caute zestre spre a prinde rădăcină în țara. Astfel ciocoiul de starea întâi, ornat cu decorații rusești, turcești și nemțești, pe cari le-a câștigat pentru servicii făcute străinilor în paguba țării... Ciocoiul de starea a doua, care aspiră zi și noapte a se acăța de Protipenda (boerii mari, aristocrația înaltă)... Ciocoiul de starea a treia, lipitoare, ce sughe sângele stăpânului care-l crește la sin... Impiegatii guvernului, autorizați a face averi prin orice chip în timp de trei ani cât sunt rânduiți în slujbe... Jidovii cămătari, ce calicesc pe boeri și corump țărani... cuconășii obraznici, cheltuitori, cari devin prada zarafilor; damele, care nu mai pot suferi Moldova decând au făcut un voiaj în întru... (oamenii) ce se tem de opiniunea publică... neghiobii, șireții... prejudețele absurde, pretențiile ridicole, infine caracterul nedeterminat al unei societăți semi-orientale, în care încep a pătrunde ideile și moravurile occidentale. Eată o comoară adevărată pentru un autor dramatic!.."

(Va urma.)

Apele minerale

ale Sângeorgiului român din nobilul District al Năsăudului (astăzi, Comitatul Bistrița-Năsăud) în Nordostul Transilvaniei.

De
— Dr. Leo Mureșan. —
(Reproducerea e oprită.)
(Continuare.)

Mestecăturile eroice ale apei minerale din Sângeorgiul român.

I. Sare culinară, (Chlornatriu).

Sare culinară, sare de sărat mănăcirile (Chlornatrium), conțin isvoarele din Sângeorgiu la zece mii de părți de apă 24.87 etc. procente. Sarea

aceasta dă apelor un gust plăcut și îndeamnă pe fiecare la beutura lor. E o apă nesătoasă și are, gustându-să odată, însușirea de a uita de toate apele minerale beute mai înainte. Mă încumet a zice, că e adevărat isvor al Letei din Mitologie.

Practice stă lucrul așa că, cine folosește apa Sângeorgiului român, uită de toate năcazurile, de toate suferințele și de toate morburile petrecute. Pacientul află sănătate. Stă negru pe alb, pe baza analizei chimice, că Sângeorgiul român e "Gleichenberg" pentru Transilvania. Cine e român are în Sângeorgiul român și nu în Gleichenberg de căutat.

Pentru desconsiderarea apelor noastre minerale eu mă necăjesc ca și profesorul Árpád Bokai din Pesta în disertațiunea sa ținută (1892) la congresul balneologic al țărilor de sub coroana S. Ștefan, unde și apa Sângeorgiului român a fost așa de bine ascunsă încât nici nu sa văzut.

Disertațiunea lui a fost pusă sub tipariu și toți medicii din Ungaria au căpătat-o grătit. Bokai se plânge că importul apelor minerale din streinătate scoate mulți bani din Ungaria cu toate că, țările unguresci sunt dotate dela natură cu comorile acestea binecuvântate. Apoi comparează toate apele streine cu apele Ungariei și află, că din Giesshübel au sosit anțerți în Ungaria 800 mii de sticle, din Krondorf 300 mii, din Selters 500 mii, din Rohitsch au sosit numai în Buda-Pesta 50 mii. El se supără și zice că, ori care apă minerală din streinătate se poate suplini prin apele Ungariei. Află că, isvoarele din Borszék, Nemet Keresztur, Tarcsa, Moha sunt întru toate de aceiaș pănură ca Giesshübler și Krondorfer. Apoi asamănă apa din Bartfeld cu a Gleichenbergului.

Din această mică excursiune me întorc ca se descriu morburile ce se pot vindeca cu Chlornatriu. El se întrebuințază spre a micșora organele umflăte, spre es. ficat, splină și gușă (Kropf) limfatică. Sarea culinară în cantitate mică luată, face apetit și împintină stomacul spre o activitate mai energică, când e legată de acid carbonic, când o nimeresci în isvoare mineralice, cum se află în Sângeorgiul român, Gleichenberg și Selters, cari conțin și bicarbonat sodat în mari cantități.

II. Bicarbonatul sodat.

Apele isvoarelor minerale din Sângeorgiul român represintă în zece mii de părți de apă 34.56 etc. părți bicarbonat sodat. Bicarbonatul sodat s'a arătat contra influenței foarte folositoriu, și cu deosebire după influență, în convalescență, deslipesee tusa rămasă și împedecă oftica sau boala uscată.

Lauda apelor minerale, din ori ce punct de vedere, e legată de substanțele fixe sau tari, cari după ferberea apelor, rămân ca sare pe fundul vasului. Despărțirea lor se întâmplă prin analiza chimică. Nu cred se esiste un om pe lume, carele să zică că trei litre de apă minerală fac numai un litru. Dar că toți oamenii vor zice că un litru de

apă poate reprezenta trei litre, o cred, dacă el conține de trei ori mai multe substanțe fixe ca litrele amintite.

Din punct de vedere sanitar lucrul principal e, ca apa să se resoarbă și se treacă în sânge cât mai iute, și se nu stee baltă în stomac. În cazul acesta pacientul are o sticlă ci nu trei sticle de beut.

După analiza lui Folberth, apa Sângeorgiului român conține în zece mii părți apă 70.860 materii fixe, Rohitsch are numai 57.539, Vichy (Grande-Ville) care numai prin analiza chimică a ingredientelor fixe s'a rădicat, precum am amintit, la credul băilor, are 50.627 substanțe tari. Apa din Bilin stă cu 49.598, Ellópatacul nostru cu 36.690, Tușnad cu 36.100, apoi Borszecul din Transilvania conține numai 31.670 substanțe fixe.

Bine zice Alexi în cărticica sa, că numai medicilor, cari au studiat apa Sângeorgiului român, le compete a judeca, că ce folos aduc morboșilor sările diferite din aceea apă minerală.

Massa și natura substanțelor fixe rădică valoarea unei ape, ea arată cu degetul cari morhuri se pot cura radical, cari morhuri se pot înblânzi și cari nu au loc în terapia ei.

Noi la Sângeorgiul român ne ținem cu mâni și cu picioare de *Natron* și de sările lui. Substanțele pământesci nu se iau în considerațiune, pentru că valoarea lor e dubie, aici și în alte locuri, unde să laudă cu ele. Din ele voiu descrie numai acelea, cari se solvesc în sarea culinară a apelor Sângeorgiului român.

Că Sângeorgiul român ocupă rândul întâiu între apele sodate sau natronate ale Europei, stă mai pe sus de toată îndoiala.

Apele acestea se numesc: ape topitoare sau solvitoare.

Se esaminăm un corp animalic, un corp omenesc. În ambele corpuri vom afla sări, cari se află în izvoarele Sângeorgiului român, vom afla sări eroice. Eată chlornatron (sarea culinară), ce se pune instinctiv în fie care mâncare. Vom afla în fluiditățile și în țeseturile organismului omenesc acid carbonic împreună cu *Natron*, împreună cu *Kali* etc. Toate acestea le primesc omul cu mâncări, cu beuturi, din lumea de din afară. În urmă, omul năpârlesc continu și scoate cei vechiu din el. Scoate din corpul seu, pe lângă alte substanțe, sări prin ud, lacrimi, pele etc. și îi dă corpului iară sări proaspete. Acesta e procesul năpârlirii (*Stoffwechsel*). Și în procesul acesta de sigur că sările acestea joacă un rol eminent.

Apa Sângeorgiului român dă sări și tot odată neutralizează sări superflue, topindule și străcurândule repede din corp.

Sările de natron sunt pretinoase organismului omenesc, și el le poate multă vreme suporta fără a-i căusa pagubă.

Sările natronate din apa minerală a Sângeorgiului român topesc petrile din beșică, dacă sunt de natură puhabă; năsipul din rărunchi ajuns în beșica udului stă pe loc și crește precum am mai amintit, ca bolovan sau petroniu, și și pe acesta îl topesce. Topesce în gălbinare petrile cari astupă canalul beșiceii de fere, ce duce în intestini. Face sfară (larmă) în țara corpului scrofulos, vindecă atacuri nervoase, precum e fraselul copiilor, sgârcile (spasme, mătrici) muierilor însercinate, a celor histerice; imblânzește jignitul acru al stomacului, delătură mult puțin putoarea din gură, din nas, dacă apa se ghêrgăe, dacă ea se soarbe pe nările nasului și cu ea se spală gura de repetite ori la zi.

III. Chlorcaliu.

Chlorcaliu se află în apa minerală a Sângeorgiului român în zece mii de părți de apă 3.35 etc.

Medicamentul acesta a fost odată mult lăudat, mult hulit și acuma medicii ear încep ai ținea parte.

Chlorcaliu astupă mirosul greu din gură, din stomac, astupă duhoarea gingiilor aprinse în scorbut, a mandulelor în difterită, și face ca om cu om se poată comunica prin graiu.

Odată și bine am a observa: Natriu e blând, e îndelung răbdătoriu, el merge încet și sigur până ce și-a ajuns scopul dorit de medic.

Metalul Caliu e mai fără obraz, e un lingău și ruinează repede tot cei stă în cale și așa își mânăncă omenia.

Apele noastre arată numai că el există, arată că stă sub controla fratelui seu blând (*Natriu*) pentru că: unde se folosesc Caliu, acolo și *natriu* se folosesc.

IV. Var bicarbonat

Var bicarbonat ascund apele minerale ale Sângeorgiului român în zece mii de părți de apă 18.21 părți etc.

Vorbind de varul bicarbonat am în vedere nu atât oameni desvoltați, ci copii și fetițe, cari umblă la școală, cari au osuțe subțirele, osuțe fragede și îndoicioase, cari tușesc pentru că cresc și în cari plumănille nu se pot așa de repede desvolta, precum se lungesce și lărgesce coșul peptului.

Mulți medici fac diagnose false și sdrobesc speranțele părinților și a pruncilor. Medicul întrebat despre rezultatul cercetării zice: copilul e ofticos.

Apa Sângeorgiului e menită ca în ferialle cele mari de școală să se întrebuinteze de mulți scolari de diferite naționalități. Aceștia pot să se încuartereze la grânicerii din Sângeorgiu, pot noaptea se doarmă în șură, în șoprul cu fên, cu otavă aromatică, și ziua se bea apă și să se scalde în ea. Spaima ofticiei se perde crescând greutatea corpului în mod frapant.

Sciut e, că oasele trebuie se conțină var, ca să se îngroașe și să fie tari se poată purta greutatea corpului, să se aibă de ce se înțepni carne sau

muschii, se stee ca scut contra insultelor din afară și în urmă se ascundă organele nobile vitali după ele și în ele, precum sunt: plumănille, creerii, mēduha spinărei, inima etc.

Cunoscut e, că medicii ș'au dat toată truda, ca găurile din plumăni, ce le cauzează boala uscată, oftică sau tuberculoasă, se lē cimenteze sau astupe cu var ce petrifică. Spre scopul acesta s'a inventat inhalațiunile ce duceau abori cu var în plumăni. Speranța unui rezultat favoritoriu însă a fost nimicită. Pacienții nu sufer fumul de var pe cale directă. El nasce tusă mare și sfârtică mai tare plumēnile.

Pe cale indirectă are medicamentul se treacă în sânge, se facă tuturor organelor, tuturor țeseturilor corpului omenesc cunoscut: că e erou, că organismul morbos are se asculte de el. Și așa, apa Sângeorgiului român trece frumușel din gură în înghițitoare, în esofag și ajunge în stomac. Acesta o dirige și o împarte, prin sânge și cavernelor, cari încet și cu treabă bună se petrifică.

Milioane de casuri cu găuri de plumăni vindecate arată masa de sectionat. Toți au avut caverne și au murit în urma altor morburii.

Noi nu desperăm până ce avem var bicarbonat în apele noastre mineralice, cari petrifică cavarnele plumănelor.

Mai că aș lăuda aici șarlatăniaria cu lapte plin de var și cretă a orașelor mari. Laptele acesta folosește mult pruncilor slăbănogi, în morburile înșirate.

Eu odată, cu capul nu mă despart de natură și de influința varului apelor minerale. E drept: organismul omenesc primesce numai atâta var bicarbonat, decât are lipsă. Restul superfluu se spală cu secrețiunile și părăsesce corpul.

Varul bicarbonat mai are o însușire foarte bună: el astupă. Cu semnul acesta pruncii cei scrofuloși și rahitici (oase moi) încep a se dezvoltă a se întări. În cazul acesta trec toate nutrimintele în sânge și clădesc îndesat corpul.

Față cu organismul dezvoltat, varul bicarbonat a Sângeorgiului român e indiferent, și omul crescut nu suferă de iregularități intestinale.

V. *Magnesie bicarbonată.*

Magnesie bicarbonată produc apele minerale ale Sângeorgiului român la zece mii de părți de apă 5.21 etc. magnesiă.

Magnesia ca putere vindecătoare are toate însușirile varului descris, și numai în cantitate mai mare luată lucră blând asupra trupului mare. Magnesia bicarbonată, în calătoria sa prin tractul digestiv eliberează acid carbonic, și acesta lucră asupra mișcărilor intestinale și produce scaun.

* * *

După ce am vorbit până aci despre mestecăturile eroice aflu de lipsă a mai atinge încă o însușire binefăcătoare a apei Sângeorgiului român, și

aceasta este, că ea scoate din oase, din corpul omenesc argintul viu.

Este în general cunoscut, că argintul viu, în formă de unsoare se folosește contra unor grele morburii, provenite din escese, din desfrēu sexual.

Argintul viu e diferent, el intrând în corp stă ani întregi în toate țeseturile, în toate organele organismului omenesc. Aici observ că stă mai presus de toată îndoeala, că morburile amintite în ciuda prezenței lui totuși devin recidive. Deci fiind argintul viu diferent (stricacios) organismului omenesc, el trebuie scos afară, ceea ce se poate face prin folosirea apelor Sângeorgiului român.

După acestea, ca de încheiere, mai adaug că: Sângeorgiul numără 3000 de suflete și e îndepărtare de 33 kilometri de Bistrița, (stațiunea cea mai aproape a călei ferate), de Năsēud e în depărtare de 28, eară de Rodna de 14 kilometri. Comunicațiunea cu aceste comune se înlesnesce prin drumuri bune. În ce privesce scâlzile reci, are patru bassine cu o mulțime de cabine de scâlzi. Pentru băile calde are un edificiu cu treizeci și două (32) cabine. Aci se află și un salon de acceptare. În urmă are și un Hotel mare pentru oaspeți. Așa ne spune Sângeorgianul Dr. A. P. Alexi, carele a avut bunăvoință a-mi trimite broșurița lui amintită mai sus, pentru carea îi și mulțămesc aici. După Dr. A. P. Alexi în Sângeorgiul român sunt 5 izvoare minerale sub numele: Nr. I, II, III, IV și V.

Eu am cunoscut numai două izvoare, cari însă se contopeau într'un izvor. De aici se vede, că izvoarele s'au mai înmulțit. Înmulțirea izvoarelor vine de acolo, că cele două izvoare, ce se contopeau, s'au despărțit, și pe lângă acestea s'au mai descoperit trei izvoare.

Dr. A. P. Alexi măsurând cantitatea apei ce iese din cele cinci izvoare pe oară și zi, a ajuns la rezultatul ce se învederează în următoarele:

Nr. izvorului	Litre	Litre	Hectolitre
	în o oară	în 24 oare	în 24 oare
Nr. 1	994.20	23860.80	238.608
" 2	177.00	4248.00	42.480
" 3	443.40	10641.60	106.416
" 4	108.10	2498.40	24.984
" 5	76.53	1836.72	18.367
	1799.23	43085.52	430.855

Varietăți.

Hirotoniri. Prea Sântitul Domn Episcop diecesan *Nicolae Popea* a hirotonit pe teologul absolut *Ioan Beldea* întru diacon în 14 eară întru presbiter în 20 a lunii curente; de asemenea și pe teologul absolut *Martin Ciulin* l-a hirotonit întru diacon în în 20. eară întru presbiter în 21. a lunii curente.

Sinod protopresbiterat. Joi în 18 Martie a. c. s'a ținut sinodul protopresbiterat al Caransebeșului. Prea Onoratul Domn protopresbiter Andreiu Ghidiu și de astădată a prezentat sinodului un raport detaliat despre starea protopresbiteratului, din care fiecarele și-a putut forma o iconă fidelă despre mersul afacerilor noastre bisericesti, scolare și episcopesci în genere, despre starea religioasă și despre mișcarea poporului în special.

Din raportul protopresbiterat cu deosebită bucurie a aflat sinodul, că numărul concubinzelor a scăzut; o împrejurare aceasta, carea nesimțit va aduce roadele sale binefăcătoare, se înțelege, dacă și de aici înainte nu va înceta de a scădea numărul convetuirilor nelegiuite.

Între altele sinodul s'a ocupat și cu pertractarea unui proiect de regulământ pentru afacerile interne ale sinodului protopresbiterat; care regulământ înse din scurtimea timpului, nu s'a putut pertracta întreg, ci continuarea și terminarea dezbaterii asupra lui s'a amânat pe anul viitoriu.

Împrejurările grele între cari se află astăzi biserica și instituțiile noastre bisericesti au adus cu sine că se se atingă și cestiunile așa numite „politico-bisericesti,” dându-se espresione dorinței sinodului protopresbiterat, ca se se înainteze Venerabilului Consistoriu rugarea, ca se se întreprindă cele de lipsă la Veneratul Sinod eparchial, ce ne stă înainte, în scopul întreprinderii la locurile competente pentru evitarea reului ce amenință biserica și instituțiile noastre bisericesti.

Invitare. Adunarea generală a învățătorilor din despărțământul Caransebeșului se va ținea în Caransebeș Joi în 1/13 Aprilie a. c. la 9 oare a. m. în edificiul școlii populare gr. or. Obiectele: 1. Prelegere practică din istoria biblică, despre vindecarea boalelor, de Constantin Laudăescu. 2. Prelegere practică despre stupărit, de Pavel Jurhescu. 3. Prelegere despre cântare, de dsoara Elena Biju. 4. Propuneri. Se invită învățătorimea tractuală, ca membrii ai despărțământului și toți iubitorii de progres. — Caransebeș, în 23 Martie 1893. — Andreiu Ghidiu, prot. ca președ. despărțământ.

Producțiune teatrală. Societatea română de cântări și muzică în Caransebeș, va aranja Luni în 5/17 Aprilie 1893, în sala societății de cântări și muzică următoarea producțiune: „Recept contra soacrelor,” Farsă spaniolă într'un act. Tradusă în românește de Sofia Vlad n. Radulescu. „Trecui valea” sextet mixt, aranjat de A. Sequens, executat de Corul societății. „Stâncuța” sextet mixt, aranja de G. Muzicescu, Corul societății. La dorința generală se va reprezenta a doua oară „La Slănic,” comedie într'un act de C. Boșcu. Prețurile de intrare: Rangul I. 1 fl. Rangul II. 70 cr., Rangul III. 50 cr., Loc de stat înainte 40 cr., îndărăt 30 cr., pentru studenți 20 cr., — Bilete se vind în Librăria diecesană, și seara la cassă.

Programa adunării generali din 1 și 2 Aprilie v. a. c. a reuniunii învățătorilor rom. gr. or., din protopopiatele consistoriului aradan, ce se află în dreapta Murășului: I. Joi în 1/13 Aprilie. a) Înainte de ameză: 1. La 8 oare dimineața asistare la chemarea duhului sânt în biserica catedrală din Arad. 2. Cuvânt de deschidere rostit de președintele reuniunii. 3. Constatarea membrilor prezenți și încasarea taxelor curente și restante. 4. O deputațiune invită la adunarea generală pre P. S. S. Domnul Episcop diecesan Ioan Meșianu. 5. Bineventarea P. S. Sale. 6. Raportul comitetului central despre activitatea reuniunii în anul expirat și predarea la o comisiune censurătoare. 7. *Învățământul intuitiv în școala poporală* disertațiune de Iosif Moldovan. 8. Ce e cauza că

poporul de multe ori folosește învățătura primită în școală pop. ca armă în contra preotului și a învățătorului? disertațiune de Iuliu Groșoreanu. b) După ameză: 9. *Rapoartele cassariului, a controlorului și a bibliotecariului,* și predarea acestora la comisiuni. 10. *Musica la noi și corurile noastre,* disertațiune de Valeriu Magdu, prof. de muzică. 11. *Împărțirea noauă a materialului de învățământ* pentru anul curinte la cele șapte reuniuni cercuali. 12. *„Credit ipotecar și amortisație”* disertațiune de Ștefan Leucuța. 13. *Înscrierea de membri noi.* II. *Vineri în 2/14. Aprilie.* a) Înainte de ameză: 14. *Introducerea elevilor în școala prelegere* de Vasile Suciu. 15. *Referada comisiunii asupra raportului general al comitetului.* 16. *Referada celorlalte comisiuni asupra rapoartelor cassariului, controlorului și a bibliotecariului.* 17. *Influența învățământului istoriei în școala poporală,* disertațiune de Nicolae Boscai. b) După ameză: 18. *Învățământul fizicii în școala elementară* disertațiune de George Tomșa. 19. *Escrimea unui premiu* pentru cel mai bun manual de gramatică română în școala poporală. 20. *Dimisiunea comitetului și constituirea pre noul period de trei ani.* 21. *Alegerea unei comisiuni* pentru autenticarea procesului verbal. 22. *Redicarea ședinții.* Teodor Ceantea președ., — Nicolae Ștefu, secretar I.

Posta Redacțiunii

Dlui Iova în V.: Nu avem mulțămăita publ. despre care ni scrieți. Trimiteti-ne alta.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 10 Iunie 1892 Nr. 1630 B. se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericii și edificarea turnului bisericii din comuna Peștere, protopresbiteratul Caransebeșului, care se va ținea în 11/23 Aprilie a. c., în școala confesională din Peștere.

Prețul de eschiamare este 3515 fl., 80 cr. v. a., din care se va subtrage spesele avute cu facerea și arderea cărămidei, a toblelor întrebuințate și lemnele de gorun pentru scaunul turnului.

Reflectanții vor avea a depune înainte de începerea licitațiunii vadiul de 10% în bani sau hârții de valoare.

Planul, specificațiunile de spese și măsuri, se pot vedea la președintele comitetului parochial.

Peștere, din ședința comitetului parochial ținută în 14/26 Martie 1893. 2—3 [24]

Nicolae Biraescu,
președ. com. par.

George Mircu,
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pianoforte, bine conservat, frumos și ușor de zis, se vinde ieftin. Informațiuni la D. Dr. Ziprisz.

[23] 3—3